

Obletnice

Ob življenjskem jubileju akademika Vasilija Melika

Doletela me je zelo težka in obenem častna naloga, napisati nekaj besed ob 80 - letnici mojega profesorja in mentorja, akademika prof. dr. Vasilija Melika (rojen je bil v Ljubljani 17. januarja 1921). V teh mesecih se je o jubilarantu veliko pisalo,¹ zato imam precejšnje težave pri oblikovanju tega zapisa. Kaj naj zapišem, ko pa je bilo že vse napisano? Suhoparnih podatkov ne ponavljam rada. Ostanajo mi samo zelo lepi spomini na najino dolgoletno, več kot petintridesetletno druženje, ko je bil najprej moj profesor, nato mentor na podiplomskem magistrskem študiju in pri pripravi doktorske disertacije, potem pa dolga leta strokovni kolega s pogosto skupnimi raziskovalnimi zanimanji.

Spominov, prijetnih, manj prijetnih pa tudi kakšen neprijeten je vmes, je veliko. Zato samo dva drobca. V prelepem spominu so mi ostala tovariška druženja v študentskih letih v tedanji gostilni Koper, ko smo se vsako prvo sredo v mesecu zbirali študentje vseh letnikov na oddelku za zgodovino, maloštevilni iz višjih, in za tiste čase, množica dvajsetih, dvaindvajsetih iz nižjega letnika. Običajno so bila to celonočna druženja, ki so se pogosto končala na prvi uri predavanj naslednjega dne. Po zaprtju gostilne so se namreč skoraj vedno končala ob kartah v študentskem naselju ali Akademskem kolegiju. Zame, Ljubljančanko, je bila to priložnost za seznanjanje s pravim študentskim življenjem, za katerega bi sicer bila prikrajšana. Pogosto so se teh srečanj udeleževali tudi drugi profesorji: Ferdo Gestrin, Ignacij Voje, Fran Zwitter. Nikoli pa ni manjkal Vasilij, ki je vedno, res vedno, ostal z nami do konca. Ob takšni priliki smo se študentje nižjega letnika z Vasilijem tudi pobratili in se začeli tikati. Nikoli ne bom pozabila svojega strahu, ko sem šla k profesorju Meliku po takšni bratovščini na prvi izpit. Mislim, da me nobenega izpita ni bilo tako strah in se zanj nisem tako dobro pripravila kot za tega. Preprosto zato, ker sem se bala, da če ne bom dobro znala, bo profesor mislil, da zlorabljam najino prijateljsko tikanje. Tega pa si nikakor, niti v sanjah,

¹ Obširen življenjepis je napisal dr. Branko Marušič; Branko Marušič: Akademik Vasilij Melik-osemdesetletnik. V: Melikov zbornik : Slovenci v zgodovini in njihovi srednjeevropski sosedje. Ljubljana 2001, str. 13-32. Nataša Stergar: Bibliografija prof. dr. Vasilija Melika. Prav tam, str. 33-59.

nisem mogla in ne želela privoščiti. Vasilij je bil s takšnim načinom prijateljskega odnosa do svojih študentov izjema na oddelku za zgodovino. Imel je kot drugi profesorji avtoriteto, hkrati pa je bil naš prijatelj.

Živ je še spomin na moj prvi znanstveni posvet, ki sem se ga z referatom o Francetu Železnikarju udeležila ob 100-letnici pariške komune v Beogradu skupaj z Vasilijem. Prireditelji so ga pripravili na za nas še danes nekoliko neobičajen način. Določili so namreč poročevalca, ki je povzel vse prijavljene referate v želji, da bi bilo kar največ časa za zaželeno živahno diskusijo. Pobožne želje! Med redkimi, ki so želeli razpravljati, je bil Vasilij. Na moje začudeno vprašanje, ali ni zadovoljen s povzetki prispevkov, predvsem svojega, mi je odgovoril, da je, ampak da čuti dolžnost, da odsluži stroške za svojo udeležbo v Beogradu. Tako značilno zanj! Še isti večer sva požela veliko zgražanje beograjskih in drugih kolegov, ko sva na Vasilijevo pobudo predčasno zapustila bogato mizo z jedačo in pijačo na sprejemu pri beograjskem županu Branku Pešiću in se odpravila v Jugoslovansko dramsko pozorišče na ogled predstave Hamlet s Stevom Žigonom v glavni vlogi. Kaj bolj pohujšljivega in neolikanega si široka srbska duša ni mogla zamisliti: kultura pred pivskim druženjem! Prvič sem začutila, kako zelo se v Jugoslaviji razlikujemo. In večer je kljub vsemu ostal v nepozabnem spominu zaradi Žigonove mojstrske igre Hamleta in Vasilijevega daljnogleda za kratkovidne, s katerim je spremljal predstavo.

Kot mentor je bil Vasilij zahteven profesor. Morala sem zbrati veliko gradiva in ga z dobrimi utemeljitvami prepričati v svoj prav. Vedno znova pa me je očarala njegova sposobnost za analizo podrobnosti, drobnih podatkov, zanimivih posameznosti, ki so preteklost v njegovem prikazu in interpretaciji naredile živo. Sama sem se pogosto spraševala o moči in nemoči zgodovinarja, da bi zajel dogajanje in predvsem življenje v preteklosti v čim popolnejši podobi in celoti. Pri tej plati zgodovinarjevega dela je Vasilij neprekosljiv mojster. Ni težko najti arhivskega ali časopisnega podatka, težava je, kako ga uporabiti. Kljub svoji nagnjenosti k detajlom pa ima Vasilij hkrati sposobnost izvrstnega historika za sintezo, ki žal ni vsakomur dana in se je težko tudi priučiti.

Obžalujem le, da sodelovanje med Inštitutom za novejšo zgodovino in Vasilijem Melikom ni bilo bolj intenzivno. Dejstvo je, da danes dela na inštitutu 21 zgodovinarjev, raziskovalnih in strokovnih sodelavcev, in veliki večini je bil profesor že na dodiplomskem študiju, mnogim med njimi je bil mentor in somentor pri diplomskih, magistrskih in doktorskih nalogah, pa kljub temu smo se pri skupnih raziskovalnih nalogah redkeje srečevali, kot smo se ali bi se lahko. To bi bilo dobro ne samo za inštitutovo raziskovalno delo, ampak tudi za slovensko zgodovinopisje v celoti. Od tod moj občutek, da smo vedno bolj hodili vzporedno in manj skupaj. Kje je vzrok, ne vem. Mogoče v dejstvu, da je bilo naše delo vedno bolj posvečeno sodobni zgodovini 20. stoletja, njegova ljubezen pa je bilo predvsem 19. stoletje. Raziskovalci tega obdobja pa smo na inštitutu, žal, bili vedno v prepričljivi manjšini. Vendar lahko to pomanjkljivost glede na Vasilijevo trdoživost in izvrstno življenjsko energijo še popravimo.

Jasna Fischer